

Videnskabsteori og metode i tyskfaget

Lasse Brunø

Aalborg Katedralskole

Tysk som videnskabsfag

- Germansk filologi: ” **germansk filologi**, videnskabsgren, som beskæftiger sig med studiet af de germanske sprog og kulturer.” (Den store danske, germansk filologi)
  - Sprog (sprogfærdighed, grammatik, lingvistik, fonetik osv.)
  - Kultur
    - Litteratur (tekstanalyse, litteraturhistorie, genrer mv.)
    - Historie
    - Medier (film- og tv-analyse, tegneserier, websider mv.)
- Det moderne tyskfag er altså en kombination af **lingvistik** (sprogvidenskab), **litteraturvidenskab**, **medievidenskab** og **historie**, hvor fokus er på de tysksprogede lande og deres tekster

Fakultetstilhørsforhold

De humanistiske videnskaber:

”De undersøger individuelle betydningsbærende genstande skabt af mennesker, fx alle slags sprog og tekster, historiske begivenheder, billeder, kunstværker og musik (bemærk, at ordet *genstand* i denne sammenhæng også dækker over handlinger og begivenheder igangsat af mennesker).” (Vidensmønstre)

Ideografiske (i modsætning til *nomotetiske*): Fokus på det særlige, specielle, egenarten ved det enkelte kulturelle produkt.

Formålet er ***at forstå en hensigt med et kulturprodukt gennem analyse og fortolkning***

Fagets genstandsområde

- Tyskfagets *empiri*: Tekster (i bred forstand) = kvalitativ
  - **Litteratur**: Noveller, romaner, dramaer, digte, sange osv.
  - **Sagprosa**: taler, kronikker, facebookopslag (fra fx politikere), reklamer, kampagner, avisartikler
  - **Film, tv og medier** (film skal dog suppleres med skriftligt materiale)
- Krav: Skal stamme fra de tysksprogede lande og oprindeligt være på tysk

Tyskfaget: Praktisk og teoretisk

Teoretisk viden: at kunne forklare, hvordan noget er eller bør være

Praktisk viden: selv at kunne gøre noget eller udføre en handling, en færdighed

” Tysk er et videns- og kundskabsfag,, (Læreplanen for tysk i gymnasiet)

I SRP-sammenhæng står særligt den teoretiske side af faget i centrum, men den bygger på centrale praktiske færdigheder (at kunne sproget og at kunne analysere konkrete tekster)

Metoder

- For at kunne være sikker på, at det arbejde vi laver, er videnskabeligt (=lever op til videnskabelige normer), er det nødvendigt at være bevidst om de metoder, man bruger.
- Hvad gør man, hvordan gør man det og hvorfor gør man det?
- Hvis dit arbejde er videnskabeligt bør andre, der bruger samme metode, komme frem til samme resultat.
- Metode: fremgangsmåde

Helt grundlæggende - citatanalyse

- Stort set alle analyser i tyskfaget baserer sig på en næranalyse af sproglige udsagn. Derfor kommer vi ikke uden om analysen af citater, som det væsentlige. Til formidlingen af sådanne analyser anvendes den treleddede citatanalyse/PEE-modellen, som I nok også kender fra engelsk og dansk. Her er et **udsagn om teksten**, **et citat** og **en uddybning**.

Den første dødsfigur, der fremstilles i romanen, kommer med hentydning fra den middelalderlige fremstilling af døden. I mange ældre kunstværker ses denne middelalderlige fremstilling i form af hvide eller gule tænder, en grimasse, rødt hår, og ofte en opstoppet næse (Truleen, 1992). Figuren fremstiller tydeligt en type af død og kommer til udtryk af en vandrægtig skikkelse, han er: „Mäßig hochgewachsen, mager, bartlos und auffallend stumpfnäsigt, gehörte der Mann zum rotharrigen Typ und besaß dessen milchige und sommersprossige Haut.“ (Mann, 2004, 6). Hårets røde farve er her repræsentativ for døden, dels fordi det er en idenkation af det djævelske, men også fordi den røde farve symboliserer blod, ild og ødelæggelse (Truleen, 1992).

(Eksempel fra SRP om Kolera og romanen Døden i Venedig)

- En opgave i tyskfaget skal bevise, at du behersker faget, herunder det tyske sprog. Derfor er udvalget af centrale citater og behandlingen af disse fx nedslag på særlige ord vigtig.

Tyskfagets metoder I: Sproglige metoder

- Retorik og retorisk analyse

- Retorisk pentagram
- Appelformer
- Ordvalg
- Argumenttyper

Der ønskes en retorisk analyse af "Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum Festakt zum Tag der Deutschen Einheit,, med særligt fokus på Merkels ordvalg.

- Grammatisk analyse

- Antal af hoved- og ledsætninger
- Analyse af konjunktivbrugen
- Brugen af passiv

Der ønskes en sproglig analyse af formidlingen af matematikken i Daniel Kehlmanns roman "Die Vermessung der Welt".

Tyskfagets metoder II: Litterære metoder

- Nykritisk/næranalyse
  - Fortællerforhold
  - Personkarakteristik
  - Miljøbeskrivelse
- Genreteori
- Psykoanalytisk metode
- Strukturalistisk metode
- Litteraturhistorisk læsning
- Biografisk metode

Giv en analyse og fortolkning af Thomas Manns "Der Tod in Venedig" (1912) med særligt fokus på karakteren von Aschenbach og dennes udvikling, sprog og symbolik samt fremstillingen af kolera i romanen.

Der ønskes en analyse af Rotkäppchen med særlig fokus på eventyrtræk. Derudover skal Freuds personlighedsmodel inddrages i analysen.

Der ønskes en analyse af eventyret ved hjælp af aktantmodellen og kontraktmodellen.

Der ønskes en analyse af Heidenröslein samt yderligere selvvalgte Goethe-digte med fokus på karakteristika fra Sturm und Drang-perioden.

Tyskfagets metoder III: Medier

- Sagprosa
  - Modtager- afsenderforhold, sprog mv.
- Billedanalyse
- Filmanalyse
- Reklameanalyse

Tyskfagets metoder IV: Historie og samfund

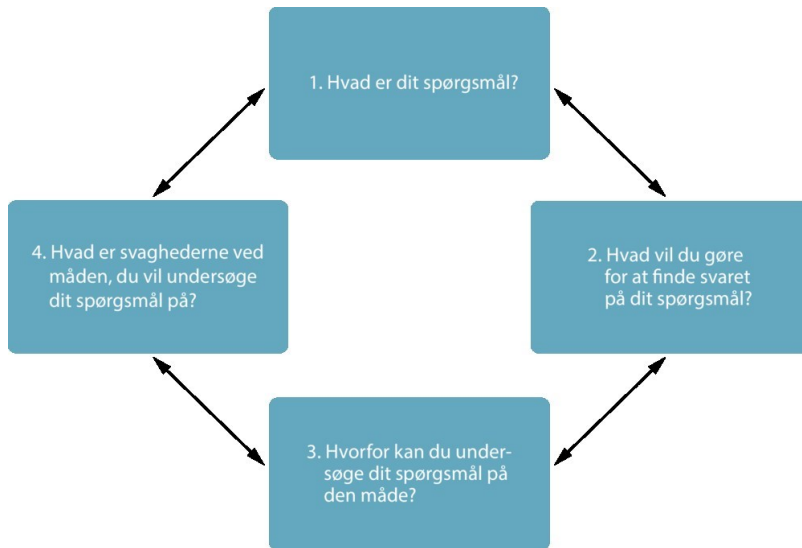
Inddragelse af bestemte begreber, teorier eller viden i analysen:

Derudover ønskes en analyse af drejebogen til filmen Napola (2004) med særligt fokus på den nationalsocialistiske opdragelse og uddannelse

- Socialhistorisk metode

På baggrund af et kort redegørelse for forskelle mellem de gamle og de nye tyske delstater ønskes en analyse af teksten "Die DDR war für mich das bessere Deutschland" af Anja Goerz (2014). I analysen inddrages Kalvero Obergs kulturchoksmode.

Den videnskabelige basismodel, et eksempel

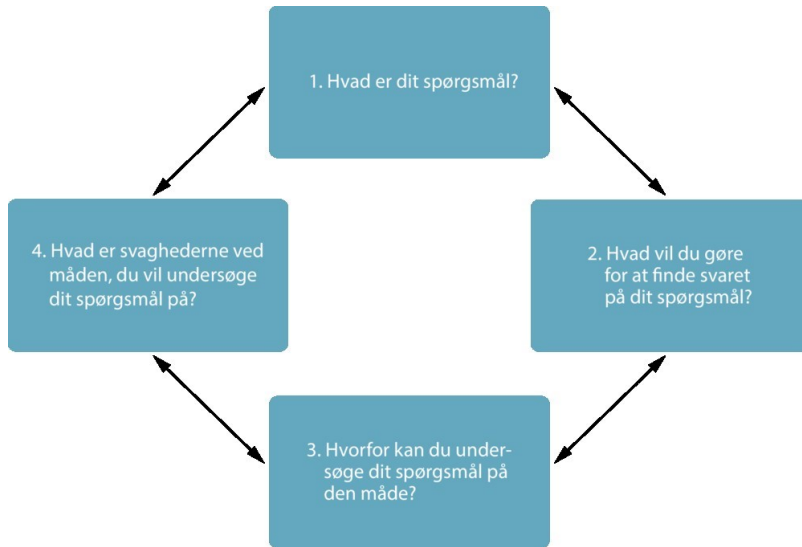
Hvordan fremstilles koleraepidemien og døden i Der Tod in Venedig?

Jeg kunne komme til at lave overfortolkning af symboler, fordi jeg leder efter dødssymboler. Jeg kunne også glemme at tage højde for tiden (1912), hvor sproget var anderledes.

Det vil jeg undersøge ved at lave en nykritisk analyse med fokus på sprog, ordvalg, symboler og miljøbeskrivelse.

Fordi nykritikken er god til at vise, hvad den enkelte tekst gør helt specifikt.

Den videnskabelige basismodel, et eksempel mere

Jeg baserer udelukkende min undersøgelse på to tekster, hvilket er et begrænset grundlag. Derudover kan jeg i en komparativ undersøgelse ofte komme til at fokusere for meget på forskelle og glemme lighederne.

Hvilke forskelle og ligheder er der mellem Brd. Grimms og H.C. Andersens eventyr?

Ved at kombinere strukturalisme og nykritik får jeg både kortlagt teksternes indre struktur og sprog, symbolbrug og persongalleri og dermed et godt udgangspunkt for en sammenligning. Ved at vælge to eventyr med ens

g, at min undersøgelse
forstyrres af tematiske
forskelle i teksterne.

Jeg vil lave en analyse af XXX
og XX, da de begge
omhandler det samme
emne. Min analyse tager
udgangspunkt i de
strukturalistiske og nykritiske
læsestrategier.

Forberedelse til SRP

DDR-projektarbejde

Materiallesamling

1. Baggrundsmateriale

Thellessen, Marie Søgaard, Rikke Alberg Peters og Louise Ebbesen Nielsen (2016): Niemals Vergessen. Systime. Kapitel: "DDR" (s. 121-127).

Krehan, Kirsten og Andreas Springer (2016): Tyskland, et land i forandring. Columbus. Kapitel: "To tyske stater bliver atter samlet til en stat" (s. 16-24)

2. Ostdeutschland heute

Statistik om sociale forhold: Løn, arbejdsløshed, Købekraft, aldersstruktur
Statistik om politik og valgresultater
Strauss, Marina (2019): "Warum die Rechtspopulisten in Ostdeutschland so stark sind". Deutsche Welle, 26.08.2019.

3. 1989-generationen

Wensierski, Peter (2019): „Nachwendekinder: Die blinden Flecken in Ostdeutschen Familien“. Spiegel, 3.9.2019.

Hamann, Greta (2014): „Geboren 1989“. Deutsche Welle, 15.10.2014.

4. Ostalgie

Brussig, Daniel (1999): Am kürzeren Ende der Sonnenallee (uddrag).

5. Videnskabsteori og metode

Egendal, Helle: „Begriffskarte Sachliteratur“ in: Egendal, Helle (2017): Gattungen. Gyldendal. 2017.

Brunø, Lasse: „Videnskabsteori og metode i tyskfaget“. Powerpoint. 2019.

Opgavebeskrivelse

I skal med udgangspunkt i det udleverede tekstkompendium lavet en problemformulering og underspørgsmål, som beskæftiger sig med emnet ***det tidligere DDR/die neuen Bundesländer efter murens fald***. I skal bruge noget af det udleverede materiale (**også det tysksprogede!**), men behøver ikke inddrage alt.

I **skal** inddrage andet, supplerende materiale.

I kan tage udgangspunkt i spørgsmål som: *Hvilke konsekvenser/problemer/udfordringer havde murens fald for borgerne og for grænsevagterne? Kan man stadig tale om to Tyskland 30 år senere - Er der stadig forskel på de nye og de gamle Bundesländer?*

Opbygning, omfang og formalia

Opbygning

- Resume på tysk
- Indholdsfortegnelse
- Indledning og problem/opgaveformulering
- Besvarelse af opgaven (inddelt i underafsnit)
- Konklusion
- Litteraturliste
- Evt. bilag

Omfang

- Opgaven skal have et omfang på 6-8 normalsider á 2400 tegn inkl. mellemrum. Til normalsider tæller resume, indledning, besvarelse af opgaven og konklusion. Indholdsfortegnelse, litteraturliste og evt. bilag tæller ikke med.

Formalia

- Opgavens formalia skal følge skolens officielle retningslinjer.